ΣΥΜΦΩΝΙΚΑΙ ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ALEX. THURNEYSSEN

— Ἡ ἔκτακτος Συμφωνική

Μᾶς ἐπεσκέφθησαν τὰ τελευταῖα χρόνια διευθυνταὶ ὀρχήστρας ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας. Ἀκούσαμε πολλὰ καὶ μποροῦμε μὲ ἥσυχη συνείδησι, χωρὶς νὰ φανοῦμε ὑπερβολικοί, νὰ ποῦμε πὼς καταλαβαίνουμε τί θὰ πῆ Τέχνη. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὀρχήστρας μας ἐστάθηκαν ὡς τώρα ὄχι οἱ χειρότεροι μουσικοὶ καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν ὅσων μᾶς ἐχάρισαν θὰ μείνη πάντα χαραγμένη στὴ μνήμη μας στὴν τιμητικώτερη θέσι. Ἀλλὰ νάρθῃ ἕνας στὴν πόλι μας, νὰ διαλέξῃ γιὰ τὸ πρόγραμμα στὴν πρώτη του ἐμφάνιση τρία ἔργα τόσο ἀπολύτως ἐσωτερικά, τόσο ἀπαλλαγμένα ἀπὸ κάθε τι τὸ ἐντυπωσιακὸ — ὅπως εἶναι ἡ Σουΐτα τοῦ Μπάχ εἰς σί ἔλασσον, ἡ Συμφωνία τοῦ Λονδίνου τοῦ Χάϋδν καὶ ἡ Ποιμενικὴ τοῦ Μπετόβεν — καὶ νάχῃ μ' αὐτὰ τὰ ἔργα μιὰ τέτοια αὐθόρμητη καὶ ἀπροετοίμαστη ἐπιτυχία στὸ κοινόν, ὅπως σπανίως συνέβη ὡς τώρα, αὐτό, ὅσο τοὐλάχιστον θυμοῦμαι, δὲν ἔγινε ποτέ.

Ἂν δοκιμάσωμεν ν' ἀναζητήσωμεν τὰ αἴτια τῆς ὑπὸ συνθήκας καὶ ὅρους τόσον ἀσυνήθεις καταπληκτικῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας θὰ χρειασθῇ πρωτίστως νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρώτημα: Τί εἶναι ἕνας ἑρμηνευτὴς καὶ ποιὰ εἶναι τὰ καθήκοντά του. Γιατί, ὅπως θὰ δοῦμε ἀμέσως, αὐτὸ εἶναι σημαντικώτατον γιὰ νὰ μπορέσωμε ν' ἀντιληφθοῦμε τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀρχιμουσικοῦ γιὰ τὸν ὁποῖον πρόκειται νὰ ὁμιλήσω.

Ἂς δοῦμε, λοιπόν: Τί πρέπει νὰ εἶναι ἕνας ἑρμηνευτὴς μουσικῆς; Ὅπως καὶ ἡ λέξη μόνη της φανερώνει, ἕνας Διερμηνεύς, ἕνας Συνήγορος, ἕνας Μεσάζων μεταξὺ τοῦ Συνθέτου καὶ τοῦ Κοινοῦ. Ὀφείλει, μὲ ἄλλες λέξεις, νὰ μπορῇ, ὄχι μονάχα νὰ αἰσθανθῇ κατάβαθα καὶ νὰ κατανοήσῃ μέχρι κεραίας, ξεχνῶντας ὁλότελα καὶ τὸν ἑαυτό του ἀκόμα, ὅ,τι αἰσθάνθηκε καὶ ὅ,τι ἐσκέφθηκε ἕνας ὁποιοσδήποτε συνθέτης σὲ μιὰ ὁποιαδήποτε ἐποχή, ἀλλὰ συγχρόνως νὰ ἔχῃ καὶ τὴ σπανία ἱκανότητα νὰ ζωντανέψῃ ὅ,τι ἀντανακλαστικῶς πλέον αἰσθάνθηκε καὶ ἐσκέφθηκε κατὰ τρόπο τόσο αἰσθητὸ καὶ τόσο νοητό, ὥστε ν' ἀποκατασταθῇ ἀμέσως καὶ τελείως ἡ πλήρης πνευματικὴ ἐπαφὴ μεταξὺ συνθέτου καὶ κοινοῦ. Νὰ καταστήσῃ δυνατὴ αὐτὴν τὴν ἐπαφήν, ὅσον τὸ δυνατὸν πληρέστερη καὶ ἐντατικώτερη, εἶναι καὶ θὰ μένῃ πάντα τὸ πρῶτο καὶ τὸ ὑψηλότερο καθῆκον τοῦ ἑρμηνευτοῦ. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι μιὰ χοντρὴ παρεξήγηση καί, στὶς περισσότερες περιπτώσεις, μιὰ εὐκαιρία γιὰ τὴν ἱκανοποίησι μικρῶν προσωπικῶν φιλοδοξιῶν, ποὺ δὲν ἔχουν μὲ τὴν οὐσία τὴν παραμικρότερη σχέση. Εἶναι πραγματικῶς ἀνάγκη νὰ μιλήσωμε μιὰ φορὰ γιὰ τὸ σοβαρὸ αὐτὸ ζήτημα. Γιατὶ ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἡ προσωπολατρεία γιὰ ἕνα ὁποιονδήποτε ἑρμηνευτὴ Τέχνης, λαβαίνει τόσο τρομακτικὲς διαστάσεις, ὥστε ὅλοι μας σχεδὸν παρασυρόμαστε λίγο ἢ πολὺ καὶ φθάνομε στὸ σημεῖο νὰ παίρνωμε τὰ φαινόμενα γιὰ οὐσιαστικὴ ἀλήθεια.

Ἔτσι μᾶς κάνει καλὸ διττῶς νὰ διαπιστώνωμε, ὅτι παρ' ὅλα αὐτὰ ὑπάρχει κάποιος μεταξύ μας, ποὺ ἐπιτυχαίνει αὐτὸ τὸ ἀληθινὸ ἰδεῶδες τῆς ἑρμηνείας ὄχι τυχαίως καὶ σὲ ὡρισμένες μόνον εὐτυχεῖς στιγμὲς ἀλλά, διότι συνειδητὰ ἔχει θέσει τὸ σύνολον τῶν δυνάμεών του στὴν ἐκπλήρωσι αὐτοῦ τοῦ ἰδεώδους καὶ ἐργάζεται μόνον πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Ὅλοι ὅσοι παρευρέθησαν εἰς τὴν τελευταίαν συμφωνικὴν τὸν ἐγνώρισαν καὶ τὸ ὄνομά του, ἄγνωστον ὡς πρότινος ἀκούεται σήμερα ἀπὸ ὅλα τὰ στόματα.

Μὲ τὸν ὁρισμό μου περὶ ἑρμηνευτοῦ εἶπα ἤδη πρὶν ἀρχίσω νὰ μιλῶ γιὰ τὸν ἴδιον τὸ οὐσιαστικώτερο ποὺ εἶχα νὰ πῶ γιὰ τὸν Ἔρμανν Σέρχεν: Ὅτι δηλαδὴ ὁ μουσικὸς αὐτὸς ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴ σχεδὸν θρησκευτική του πίστη στὴν ἀνωτερότητα τῆς καλλιτεχνικῆς του ἀποστολῆς, ἐπιτυχαίνει μὲ τὶς ἑρμηνεῖες του, ν' ἀποκαταστήσῃ μιὰ τόσο ἀπίστευτα ζωντανὴ ἐπαφὴ μεταξὺ ἔργου καὶ ἀκροατοῦ, ὥστε νὰ μὴ προσέχῃ κανεὶς πλέον παρὰ μόνο καὶ ἀποκλειστικὰ στὴ μουσικὴ καὶ νὰ λησμονῇ ἁπλούστατα ὁλότελα ποιὸς εἶναι καὶ πῶς λέγεται αὐτός, ποὺ στέκει ἐκεῖ ἐπάνω στὸ βάθρον, μπρὸς στοὺς ἐκτελεστάς.

Χάρις σ' αὐτὴ τὴ μέχρι φανατισμοῦ θέλησή νὰ μὴν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνας μεσάζων, χάρις στὸν πόθο ν' ἀφήσῃ ν' ἀκουσθῇ — ἀλλὰ ν' ἀκουσθῇ ὅσο εἶναι δυνατὸ πιὸ εὐδιάκριτα — μόνον αὐτὸ ποὺ θέλησε ὁ δημιουργὸς καλλιτέχνης καὶ χάρις ἀκόμη στὴ συνεχῆ ἄγρυπνη αὐτοεπιτήρηση, ἔφθασε νὰ γίνῃ ὁ ἀσύγκριτος παιδαγωγὸς τῆς ὀρχήστρας, ποὺ κατέχει, ὅσο κανεὶς ἄλλος, ὅλα τὰ τεχνικοακουστικὰ μυστικὰ τοῦ ἤχου τῆς ὀρχήστρας. Γιατὶ ὁποιος προσέρχεται στὸ καθῆκον μὲ τόση εὐλάβεια, ὁποιος ἀναγνωρίζει ὡς μοναδικό του ἀνώτερο προορισμὸ νὰ κάμῃ τὸν ἀκροατὴν νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸ πνεῦμα τῆς παρτιτούρας, αὐτὸς πρέπει νὰ ἐνδιαφερθῇ ἀπαραιτήτως καὶ νὰ ἀσχοληθῇ σοβαρῶς διὰ τὰ τεχνικὰ μέσα, ποὺ θὰ τοῦ ἐπιτρέψουν τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ τοῦ προορισμοῦ. Καὶ πόσην σημασίαν ἔχει αὐτὸ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Σέρχεν ἀντελήφθημεν ὅλοι μὲ πραγματικὴν κατάπληξιν εἰς τὴν τελευταίαν συμφωνικήν. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὡς τώρα δὲν εἴμεθα πάντα εὐχαριστημένοι μὲ τὴν ὀρχήστραν μας, ὅσο τοὐλάχιστον θὰ ἐπιθυμούσαμε. Τὸ λάθος βέβαια δὲν ἦταν δικό μας. Δὲν ἦτο ὅμως οὔτε τῆς ὀρχήστρας, ἀλλὰ μόνον τῶν διευθυντῶν της, ποὺ δὲν ἔλαβαν τὸν κόπον νὰ ἀσχοληθοῦν καὶ παιδαγωγικῶς μ' αὐτήν, ὅπως φυσικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν. Γιατὶ ὅ,τι ἔγινε μὲ τὴν ὀρχήστρα μας στὸ μικρὸ διάστημα μιᾶς ἑβδομάδος δοκιμῶν ὑπὸ τὸν Ἔρμανν Σέρχεν ἐγγίζει σχεδὸν τὰ ὅρια τοῦ μυθώδους. Αὐτὸς ὁ τρυφερὸς ἐκφραστικὸς τόνος τῶν ἐγχόρδων, αὐτὴ ἡ ὡραία ποιότης καὶ ἡ τελεία ὁμοιογένεια στὸν ἦχο τῶν πνευστῶν, αὐτὴ ἡ διαύγεια καὶ ἡ ἀκρίβεια, αὐτὴ ἡ εὐκολία στὴν ἀπόδοση τῶν ἀποχρώσεων, αὐτὴ ἡ πεντακάθαρη ἐντονασιόν. Μὰ βρισκόμαστε μπρὸς σὲ μιὰ ἐντελῶς μεταμορφωμένη καὶ ξαφνικὰ ἐξαίρετη ἀληθινὰ ὀρχήστρα, ποὺ κάνει τὴ δουλειά της μ' ὅλη της τὴν ψυχὴ καὶ ποὺ ἔμαθε ὅτι ἡ μουσικὴ εἶναι καὶ γιὰ τὸν ἐκτελεστὴ μιὰ μεγάλη χαρά, φτάνει νὰ βρεθῇ ἡ προσωπικότης, ποὺ ξέρει νὰ τοῦ ξυπνήσῃ αὐτὴ τὴ χαρά. Δὲν εἶναι περίεργο ὅτι ἔπρεπε νάρθῃ ὁ Σέρχεν γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ πόσο λαμπροὺς μουσικοὺς ἔχουμε; Ἔτσι λοιπὸν ἡ εὐγνωμοσύνη μας ὁλόκληρη δίνεται καὶ στοὺς δυὸ γιὰ τὴ μεγάλη ἐπιτυχία: Καὶ σὲ κείνους καὶ στὸν ὁδηγό τους.

Γιὰ τὴν ἑρμηνεία τῶν τριῶν ἔργων ἤθελα μόνο νὰ πῶ σύντομα, ὅτι ἡ ἀτράνταχτη πίστις στὸ θεὸ ποὺ ἐμπνέει τὴ μουσικὴ τοῦ Μπάχ, ποτὲ δὲν μὲ συνεκίνησε 'βαθύτερα' ὅτι ποτὲ δὲν ἔνοιωσα νὰ μπαίνῃ τόσο ὁλοκληρωτικὰ καὶ μὲ τόση ἀνέφελη χαρὰ μέσα μου ὁ ὡραῖος πλοῦτος τῆς μούσης τοῦ Χάϋδν. Καὶ ὅτι ἴσως γιὰ πρώτη φορὰ αἰσθάνθηκα τόσο ἀπόλυτα τὴν ἐγκάρδια γοητεία τῆς Ποιμενικῆς τοῦ Μπετόβεν. Τί ἄλλο μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐπιθυμήσῃ!

Περιττὸν νὰ πῶ ὅτι μάθαμε ὅλοι μὲ ἀπερίγραπτη χαρὰ τὴν εἴδηση, πὼς θἄχωμε τὴν εὐτυχία νὰ μείνῃ ὁ Ἔρμανν Σέρχεν κοντά μας ὁλόκληρον αὐτὸν τὸν μῆνα καὶ ὅτι περιμένομεν τὶς ἀκόλουθες συναυλίες ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του ὡς τὸ καλλιτεχνικὸν ζενὶθ τῆς ἐφετεινῆς μας σαιζόν.

★

— Ἡ Δ' τῶν Συνδρομητῶν

Ἔφευγε κανεὶς καὶ πάλι ἀπὸ τὴν αἴθουσα τῆς συναυλίας μὲ τὶς δυνατώτερες ἐντυπώσεις. Καὶ ὅταν διερωτᾶτο ποιὰ μαγικὴ δύναμις τὸν ἐκράτησε δυὸ ὁλόκληρες ὧρες σὰν σκλαβωμένο ὑπὸ τὴν γοητεία της δὲν θὰ λάβαινε παρὰ μιὰ μόνο ἀπάντησι: ἡ Μουσική. Γιατὶ αὐτὸ εἶναι — τὸ ἔχω ἤδη πῆ — τὸ μοναδικὰ ἱκανοποιητικὸ στὸν Ἔρμαν Σέρχεν, ὅτι δηλαδὴ δὲν μπαίνει, ὅπως δυστυχῶς οἱ περισσότεροι συνάδελφοί του, ἐγωιστικὰ καὶ γεμᾶτος ἀξιώσεις γιὰ τὴν προσωπικότητά του, ἀνάμεσα στὸ ἔργο καὶ τὸν ἀκροατή, ἀλλ' ἀπεναντίας ὅλες του οἱ προσπάθειες τείνουν εἰς τὸ νὰ ἀφήσῃ τὸ ἔργον νὰ μᾶς μιλήσῃ μόνο του. Περιττὸ νὰ πῶ, πὼς ἐδῶ δὲν πρόκειται περὶ μιᾶς προσποιήσεως, ἀλλὰ περὶ μιᾶς βαθύτατα ριζωμένης πεποιθήσεως ἑνὸς καλλιτέχνου ποὺ κατάλαβε ἐπὶ τέλους ποιὰ εἶναι ἡ καθαυτὸ σπουδαιότης τῆς ἀποστολῆς του καὶ θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του ἀπαραίτητο μόνον ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ ζωντανέψῃ ἠχητικὰ τὰ ἄφωνα φθογγόσημα τῆς Παρτιτούρας καὶ νὰ κάμῃ νὰ πλησιάσουν στὸν ἀκροατὴ οἱ ἰδέες της. Ἂς εἴμαστε εἰλικρινεῖς: Πόσοι, ἢ μᾶλλον πόσο λίγοι μαέστροι τὸ κάνουν αὐτὸ σήμερα; Βέβαια, εἶναι ἀναμφιβόλως βολικώτερο καὶ — μὲ τὴν ἀπλοϊκὴ σημασία — κάνει πολὺ μεγαλύτερη ἐντύπωση, νὰ πάρῃ κανεὶς μιὰ ἐπιβλητικὴ διακοσμητικὴ στάσι μπρὸς στὴν ὀρχήστρα καὶ μὲ ὅσο τὸ δυνατὸν νευρικώτερες χειρονομίες νὰ θίξῃ τὴν αἰσθηματικὴ χορδὴ τοῦ ἀκροατοῦ, ἀντὶ νὰ ἀσχοληθῇ σοβαρὰ μὲ τὸν ἦχο, ποὺ βγαίνει πίσω ἀπ' αὐτὲς τὶς νευρικὲς χειρονομίες. Ὁμολογῶ ὅτι τὸ τέχνασμα αὐτὸ κάνει πάντα ἐντύπωσι, φέρνει ἀποτέλεσμα καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἐπιτυχία καὶ αὐτὸ γιατὶ οἱ περισσότεροι ἀκοῦνε μουσικὴ ὄχι μὲ τ' αὐτιὰ ἀλλὰ — δὲν πρόκειται, σᾶς βεβαιῶ περὶ τυπογραφικοῦ λάθους — μὲ τὰ μάτια. Συγκεντρώνουν τὸ βλέμμα καὶ τὴν προσοχὴ πάρα πολὺ μόνο στὸν ἀρχιμουσικό, ἀφίνουν νὰ ἐπηρεασθοῦν πάρα πολὺ ἀπὸ τὶς κινήσεις ποὺ κάνει καὶ πολὺ λίγο ἀπὸ τὸν ἦχο ποὺ γεννοῦν διὰ τῆς ὀρχήστρας οἱ κινήσεις αὐτές. Ἀπ' αὐτὸ γεννήθηκε μιὰ παρεξήγηση, ποὺ συνίσταται εἰς τοῦτο: ὅτι τὸ σημαντικώτερο εἶναι ὁ διευθυντὴς τῆς ὀρχήστρας καὶ τὸ ἐπουσιῶδες εἶναι ἡ μουσικὴ ποὺ διευθύνει. Ἂν τώρα ὁ Σέρχεν κάνῃ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο καὶ μένῃ παντοῦ καὶ πάντα στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἔργου μόνον, δὲν τὸ κάνει ἀπὸ ὑπερβολικὴ μετριοφροσύνη ἀλλὰ ἁπλούστατα, γιατὶ ἀπὸ πεποίθησι αὐτὸν τὸν σκοπὸ ἔθεσε πάντα στὶς προσπάθειες καὶ στὴν τέχνη του. Δὲν φροντίζει παρὰ γιὰ τὴ μουσικὴ καὶ μόνο γι' αὐτή. Καὶ ἀκριβῶς γι' αὐτὸ δὲν βλέπει στὸν ἑαυτό του παρὰ τὸν μεσάζοντα ἀνάμεσα στὸ ἔργον καὶ τὸν ἀκροατή.

Πῶς ἀντιλαμβάνεται αὐτὸ τὸ γεμᾶτο εὐθῦνες καθῆκον του ὁ Σέρχεν, τὸ εἴδαμε γεμᾶτοι ἱκανοποίησι, χαρὰ καὶ θαυμασμὸ καὶ σ' αὐτὴ τὴ δεύτερη ἐμφάνισί του. Ἡ ἑρμηνεία του τῆς σουΐτας εἰς ρὲ τοῦ Μπάχ ἦταν γιὰ ὅλους ἐκείνους, ποὺ ἀγαποῦν αὐτὸν τὸν Δάσκαλο τῶν Δασκάλων μιὰ βαθειὰ συγκίνησις. Ποτὲ δὲν ἀκούσαμε ἐδῶ τόσο ὑποδειγματικά, ἁπλὰ καὶ μὲ τόσο μεγαλειώδη ἔκφρασι, τόσο πλαστικὰ στὴν ἀρχιτεκτονική του, τόσο καθαρὰ καὶ διάφανα στὴν ἐξέλιξι τῶν φωνῶν, τόσο σωστὰ στὸ μοίρασμα τῶν φωτοσκιάσεων, τόσο γεμᾶτα ἀπὸ γερὴ ἐσωτερικὴ ζωντάνια τὴ μουσικὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Kantor. Ἦταν μιὰ ἀληθινὴ θρησκευτικὴ ἱεροτελεστία τῆς μουσικῆς αὐτῆς γεμάτη ἐνδόμυχη εὐλάβεια ποὺ μετέβαλε τὴν αἴθουσα τῆς συναυλίας σὲ ἱερὸ ναὸ καὶ ἐμᾶς τοὺς ἀκροατὰς σὲ εὐσεβῆ κοινότητα πιστῶν.

Καὶ ὅτι ὕστερα ηὗρε στὴν πρώτη συμφωνία τοῦ Σοῦμαν ἀμέσως ἐκεῖνον τὸν ἐντελῶς ἰδιαίτερο ἐνθουσιώδη ἐγκάρδιο τόνο, ποὺ εἶναι τόσο χαρακτηριστικὸς γιὰ τὴ μουσικὴ αὐτοῦ τοῦ πιὸ εὐγενικοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ γερμανικοῦ ρωμαντισμοῦ ἀποδεικνύει μὲ πόσο ἀσφαλὲς ἔνστικτο καὶ μὲ πόσο βαθειὰ ἀντίληψη τῶν τεχνοτροπικῶν προβλημάτων ἐξετάζονται τὰ πράγματα. Αἰσθανόμαστε ἀμέσως τὸν ἄνθρωπο ποὺ γνωρίζει κάθε αἰῶνα τῆς μουσικῆς μὲ ὅλα τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά του καὶ ποὺ βασάνισε τὴ σκέψι του γιὰ νάβρῃ τὸν καλύτερο τρόπο ἀνάμεσα σ' ὅλες τὶς δυνατότητες γιὰ τὴν ἠχητική τους ἀπόδοσι, ὅσο καὶ ἕνας ἄλλοςΔὲν βρίσκαμε τίποτα, μὰ οὔτε τόσο δὰ ἀπὸ τὴν τόσο κακοφημισμένη «κακὴ ἐνορχήστρωσι» τοῦ Σοῦμαν. Ὅλα σιγοτραγουδοῦσαν καὶ γιόρταζαν καὶ γελοῦσαν κι' ἔκλαιαν σὲ μιὰ ἀτελείωτη ὀμορφιά, ἀπαλωσύνη καὶ χάρι τοῦ ἤχου ἔτσι, ποὺ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν γοητευμένων ἀκροατῶν δὲν ἔπαιρνε τέλος.

Καὶ πάλι πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ὀρχήστρα τιμοῦσε τὸν δάσκαλό της καὶ ἀξίζει κάθε ἔπαινο γιὰ τὰ ἀποτελέσματα ποὺ εἶχε.

Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἔργων εἴχαμε δυστυχῶς σπανιώτατη εὐτυχία νἀκούσωμε πάλι ἐδῶ τὴν Ἴδα καὶ τὸν Λωρῆ Μαργαρίτη. Τὸ θαυμάσια συντονισμένο μεταξύ τους παίξιμο, ἡ πάντα ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὴ θερμότητα ἐμπνευσμένη μουσική τους ἀπόδοσις, ἡ μεγάλη τους πνευματικὴ ἀνάπτυξις, ἡ λεπτή τους διαίσθησις γιὰ τὸ στὺλ καὶ ἡ πραγματικῶς ἀνώτερη δεξιοτεχνικὴ ἱκανότης ἐξασφάλισαν μιὰ ἀπόλυτη ἐπιτυχία καὶ μιὰ θερμοτάτη ὑποδοχὴ στὸ χαριτωμένο διπλὸ κοντσέρτο τοῦ Μότσαρτ.

Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τελειώσω χωρὶς ν' ἀναφέρω τὴν ἀσύγκριτη συνοδεία τοῦ Σέρχεν μὲ τὴν ὀρχήστρα, ποὺ ἦταν μιὰ ξεχωριστὴ εὐχαρίστηση. Θὰ ἔλεγε κανεὶς πὼς κρατοῦσε κυριολεκτικῶς τοὺς σολίστ ψηλὰ ἐπάνω σὲ δυνατὰ φτερὰ καὶ ἀκολουθοῦσε κάθε τους πρόθεσι μὲ τόση ἀπέραντη λεπτότητα ὥστε θὰ μποροῦσε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα γιὰ κάθε μουσικό.

ALEX THURNEYSSEN